

เล่าเรื่องเมืองนครไทย และชมโบราณวัตถุ สถานในท้องที่อำเภอนครไทย

ตอนที่แล้วผู้เขียนได้พาท่านผู้อ่านเที่ยวชมโบราณวัตถุสถาน
ซึ่งอยู่ห่างจากตัวเมืองพิษณุโลกออกไปประมาณ ๑๗ กิโลเมตร คือ
ในท้องที่ของอำเภอวังทอง โดยเดินทางไปตามถนนสายพิษณุโลก
— หล่มสัก ถ้าหากเดินทางจากตัวอำเภอวังทองไปตามถนนสาย
เดียวกันนี้ อีกประมาณ ๕๑ กิโลเมตร ก็จะถึงท้องที่ตำบลบ้านแยง
จะมีถนนแยกจากถนนสายพิษณุโลก — หล่มสัก ไปยังนครไทย
เมืองเก่าแก่เมืองหนึ่งที่น่าสนใจ ระยะทางจากบ้านแยงถึงนครไทย
ประมาณ ๓๕ กิโลเมตร ซึ่งเป็นถนนที่พอใช้ได้ ซึ่งยังดีกว่าแต่
ก่อนการเดินทางจากพิษณุโลกไปนครไทยจะต้องเดินด้วยเท้าจาก
วังทองถึงนครไทยใช้เวลาถึง ๓ วัน กับ ๒ คืนทีเดียว มีถนนที่
รถยนต์แล่นได้ถึงวังทองเท่านั้น ดังนั้นปัจจุบันนี้ การเดินทางไป
นครไทยจึงสะดวกสบายมาก ใช้เวลาเดินทางโดยรถยนต์จาก
พิษณุโลก เพียง ๒ ชั่วโมงเท่านั้น ระยะทางรวมแล้วจากพิษณุโลก
ถึงนครไทยประมาณ ๑๐๓ กิโลเมตรเท่านั้นเอง

ก่อนที่ผู้เขียนจะพาท่านผู้อ่านเที่ยวชมโบราณวัตถุสถานในเมืองนครไทยซึ่งเป็นเมืองเก่านี้ ผู้เขียนจะขอแนะนำให้ผู้่านได้ทราบว่า นครไทยเป็นเมืองเก่าแก่เพียงใด มีความเป็นมาในอดีตอย่างไร มีหลักฐานหรือเอกสารใดบ้างที่อ้างว่า นครไทยเป็นเมืองเก่า ผู้เขียนจะได้กล่าวตามลำดับไป

กล่าวกันว่า นครไทยเป็นเมืองเก่ามาก่อนสมัยสุโขทัยเสียอีก เอกสารที่อ้างเช่นนี้ผู้เขียนได้อ่านพบจากจดหมายเหตุลาลูแบร์ ซึ่งเขียนโดย มร. เดอะลาลูแบร์ และสันต์ ท. โกมลบุตรเป็นผู้แปลเป็นภาษาไทย ในจดหมายเหตุลาลูแบร์ได้กล่าวถึงพระมหากษัตริย์สยามตั้งแต่พระองค์แรก จนกระทั่งถึงพระองค์ที่ ๑๒ ได้มาถึงเมืองนครไทยขึ้น ดังข้อความที่ผู้เขียนขอคัดลอกมาลงไว้ดังต่อไปนี้

“ปฐมบรมกษัตริย์ของชาวสยามนั้นทรงพระนามว่า พระปฐมสุริยเทพนรไทยสุวรรณบพิตร พระมหานครแห่งแรกที่เสด็จขึ้นเถลิงถวัลยราชสมบัตินั้นชื่อว่า ไชยบุรีมหานคร ซึ่งข้าพเจ้าไม่แจ้งว่าตั้งอยู่ที่ไหน เมื่อเสด็จขึ้นเถลิงราชย์นั้น พระพุทธศาสนุกาลล่วงแล้ว ๑๓๐๐ พรรษา นับตามศักราชสยาม และมีพระมหากษัตริย์สืบสันตติวงศ์ต่อมาอีก ๑๐ ชั่วกษัตริย์ องค์สุดท้ายทรงพระนามว่า พญาสุนทรเทศมหาเทพราช ย้ายพระนครหลวงมาสร้างราชธานีใหม่ที่เมืองธาตุนครหลวงจะอยู่ยังแห่งหนตำบลใด

ข้าพเจ้าก็ไม่แจ้งอีกเหมือนกัน ในปี พ.ศ. ๑๗๓๑ พระมหากษัตริย์
 พระองค์ที่ ๑๒ สืบต่อพระองค์นี้ ซึ่งทรงพระนามว่า พระพนม-
 ไชยศิริ ทรงให้อาณาประชาราษฎร์ของพระองค์อพยพตามไปยัง
 เมือง **นครไทย** (Locontai) ซึ่งตั้งอยู่บนฝั่งแม่น้ำอันไหลมาจาก
 ภูเขาแดนลาว ซึ่งไหลลงสู่แม่น้ำ (เจ้าพระยา) ตอนเหนือเมือง
 พิษณุโลกขึ้นไปเล็กน้อย แต่นั้นไปยังเมืองนครไทยไกลกัน ๔๐ ถึง
 ๕๐ ลี แต่พระมหากษัตริย์พระองค์นี้ได้ประทับอยู่ ณ เมือง
 นครไทยตลอดมา หากได้เสร็จไปสร้างและประทับอยู่ ณ เมือง
 พิบพลี (Pipeli) บนฝั่งแม่น้ำสายหนึ่ง . . .”

นอกจากข้อความที่ผู้เขียนคัดลอกมาจากจดหมายเหตุ-
 ลาลูแบร์นั้นแล้ว ผู้เขียนยังอ่านพบข้อความที่ศาสตราจารย์พิเศษจร
 สุขพานิช ได้บรรยายแก่นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษา
 พิษณุโลก เรื่อง “การศึกษาประวัติศาสตร์ไทยสมัยก่อนสุโขทัย”
 ตอนหนึ่งว่า “ในพุทธศักราช ๑๗๓๑ ราชวงศ์โยนกเชียงแสน
 ก็ไปตั้งบ้านเมืองอยู่ที่เมือง **นครไทย** ของปัจจุบันนี้ คือที่
 พ.ศ. ๑๗๓๑ นี้ปรากฏในหลักฐานภาษาฝรั่งเศสเขียนที่ปารีส (คือ
 จดหมายเหตุลาลูแบร์นั่นเอง—ผู้เขียน) แล้วก็ปรากฏในหลักฐาน
 ภาษาบาลีเขียนที่วัดโพธิ์กรุงเทพฯ ภาษาฝรั่งเศสกับภาษาบาลี
 เขียนโดยคนต่างกาลต่างวาระตรงกันในเรื่องศักราชคือ ๑๗๓๑ และ

กระบือเมืองนครไทยไว้ว่า เป็นที่ตั้งชั่วคราวของเจ้านายในวงศ์โยนกเชียงแสน . . .”

จากข้อความในจดหมายเหตุลาลูแบร์ และความคิดเห็นของศาสตราจารย์พิเศษขจร สุขพานิช นี้จะเห็นได้ว่า กล่าวถึงนครไทยเคยเป็นเมืองที่พระมหากษัตริย์ราชวงศ์โยนกเชียงแสนทรงตั้งบ้านเมืองอยู่ในปี พ.ศ. ๑๗๓๑ ซึ่งเป็นระยะก่อนสมัยสุโขทัยนั่นเอง และเมื่อตั้งบ้านเมืองที่เมืองนครไทยระยะหนึ่งแล้วก็ย้ายจากเมืองนครไทยไปยังเมืองพิบูลย์ ซึ่งศาสตราจารย์พิเศษขจร สุขพานิช เข้าใจว่าเป็นเมืองเพชรบุรี แล้วต่อมาอีกชนมาตั้งเมืองอยู่ที่หนองโสนใน พ.ศ. ๑๘๕๓ อันเป็นต้นวงศ์ของกษัตริย์อยุธยานั่นเอง การที่ศาสตราจารย์พิเศษขจร สุขพานิช มีความเชื่อเช่นนี้ก็แสดงว่าท่านมีความเชื่อตามจดหมายเหตุลาลูแบร์อยู่มาก อย่างไรก็ตาม จากความเชื่อดังกล่าวผู้เขียนก็ออกจะเห็นด้วยอยู่บ้างพอสมควร แต่ก็มาไม่แน่ใจก็ตรงที่ได้อ่านหนังสือ “หลักไทย” ของขุนวิจิตรมาตรา หรือรองอำมาตย์โทสง่า กาญจนาคพันธ์ เพราะในหนังสือนี้ ขุนวิจิตรมาตรากล่าวว่า เมืองนครไทย คือเมืองบางยาง ซึ่งพ่อขุนบางกลางท่าวเป็นเจ้าเมืองก่อนที่จะเสด็จไปครองเมืองสุโขทัย ผู้เขียนขอคัดลอกข้อความดังกล่าวมาลงไว้สักตอนหนึ่งดังต่อไปนี้

“เหตุที่อาณาจักรไทยน่านเจ้าประสบมหาพิชัยภัยครั้ง
ได้เกิดเป็นผลอย่างสำคัญขึ้นในแคว้นสยามสุวรรณภูมิ กล่าวคือ
ชนชาติไทยที่อยู่ในอาณาจักรไทยน่านเจ้าเดิม ได้ทิ้งภูมิลำเนา
พากันอพยพครอบครัวลงมาข้างใต้มากต่อมาก **เมืองนครไทย**
(บางยาง) อันตั้งเป็นเมืองใหญ่อยู่ปลายทาง จึงเป็นแหล่งเหมาะ
แก่ครัวไทยที่อพยพตามกันเรื่อยลงมา ในไม่ช้าผู้คนพลเมืองก็ทวี
มากขึ้น เมื่อกำลังมีแก่พวกไทยจะนั้นแล้ว ความคิดที่สลัดแอกขอม
ก็เกิดขึ้นทันที คือไทยตั้งแข็งเมืองไม่ส่งส่วยบรรณาการต่อขอม
อย่างแต่ก่อน คนสำคัญผู้ร่วมคิดในการนี้มีพ่อขุนผาเมืองเจ้าเมือง
ราดคนหนึ่ง กับ **พ่อขุนบางกลางท่าวเจ้าเมืองบางยาง** อีกคนหนึ่ง
รวมเป็นสองกำลังด้วยกัน”

ท่านผู้อ่านจะเห็นได้ว่าข้อความในจดหมายเหตุลาลูแบร์
และความเชื่อของศาสตราจารย์พิเศษขจร สุขพานิช กับความ
เข้าใจของขุนวิจิตรมาตราตรงกันที่ว่า นครไทยเป็นเมืองสำคัญ
เมืองหนึ่งก่อนสมัยสุโขทัย แต่ต่างกันตรงที่ว่า นครไทยเป็นเมือง
ที่กษัตริย์ราชวงศ์โยนกเชียงแสนมาตั้งบ้านเมืองอยู่ กับนครไทย
เป็นเมืองบางยางที่พ่อขุนบางกลางท่าวมาตั้งบ้านเมืองอยู่ก่อนที่จะ
ไปครองสุโขทัย ซึ่งอย่างใดจะถูกตั้งนั้นผู้เขียนคิดว่าน่าจะทำการ
สำรวจค้นคว้า และขุดค้นให้ถูกหลักวิชาต่อไป เราอาจจะพบ

หลักฐานเพิ่มเติมอีกก็ได้ อย่างไรก็ตาม ความเชื่อของชาวอำเภอ นครไทยในปัจจุบัน ก็เชื่อกันว่าพ่อขุนบางกลางท่าวเคยตั้ง บ้านเมืองอยู่ที่เมืองบางยาง หรือที่นครไทยมาก่อนที่จะไปครอง สุโขทัย ถึงขนาดช่วยกันสร้างอนุสาวรีย์พ่อขุนบางกลางท่าวขึ้น แล้วตั้งไว้ที่วัดกลางศรีพุทธารามใกล้ตลาดนครไทยนั่นเอง แต่ที่ ผู้เขียนเชื่อแน่ ๆ ก็คือ นครไทยจะต้องเป็นเมืองเก่ามาก่อนสมัย สุโขทัย เพราะมีหลักฐานหลายอย่างที่ผู้เขียนพบที่นครไทย ซึ่งจะ ได้กล่าวต่อไปในตอนหลัง

สำหรับในตอนนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงนครไทยในสมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัตนโกสินทร์ จนกระทั่งมาถึงสมัยปัจจุบัน ว่ามีความสำคัญอย่างไรบ้าง

ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงในสมัยสุโขทัยเสียก่อน หลักฐานที่น่า เชื่อถือได้ก็คือ ศิลาจารึกซึ่งมีคำจารึกกล่าวถึงนครไทยว่าเป็นเมือง ที่ขึ้นกับอาณาจักรสุโขทัย ศิลาจารึกวัดมหาธาตุ-วัดสระศรี ซึ่ง กล่าวกันว่าเป็นหลักที่ ๗ ก. ได้กล่าวว่า พระองค์ท่าน (คงจะ หมายถึงกษัตริย์กรุงสุโขทัย-ผู้เขียน) เสด็จยังนครไทย ซึ่งน่าจะ เชื่อได้ว่า นครไทยขึ้นอยู่กับอาณาจักรสุโขทัยในสมัยสุโขทัยนั่นเอง

ต่อมาในสมัยอยุธยาราว พ.ศ. ๒๐๐๕ เรื่องราวของนครไทย ได้ปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์

ผู้เขียนขอคัดลอกมาลงไว้ดังนี้

“ศักราช ๘๒๔ มะเมียศก (พ.ศ. ๒๐๐๕) เมืองนครไทยพาเอาครัวอพยพหนีไปเมืองน่าน แลให้พระกลาโหมไปตามได้คืนมา แล้วพระกลาโหมยกพลไปเอาเมืองสุโขทัย ได้คืนเมืองคัจเก่า”

ถ้าผู้อ่านเทียบพุทธศักราชแล้วจะพบว่า ระยะเวลา พ.ศ. ๒๐๐๕ นี้ตรงกับแผ่นดินสมเด็จพระบรมไตรโลกนาถ ซึ่งทางกรุงสุโขทัยพยายามสลัดอำนาจของกรุงศรีอยุธยา แต่ก็ไม่พ้น ทางเมืองนครไทยซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกรุงสุโขทัยก็พยายามทั้งเมืองโดยอพยพหนีไปเมืองน่าน แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เพราะพระกลาโหมไปตามจนได้คืนมา จากนั้นต่อมาอีก ๑๕ ปี คือ พ.ศ. ๒๐๒๐ ก็มีการตั้งเมืองนครไทยขึ้นใหม่ ดังข้อความที่ปรากฏในพระราชพงศาวดารฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์อีกตอนหนึ่งซึ่งผู้เขียนขอคัดลอกมาลงไว้อีก ดังนี้

“ศักราช ๘๓๙ ระกาศก (พ.ศ. ๒๐๒๐) แรกตั้งเมืองนครไทย”

จาก พ.ศ. ๒๐๒๐ เป็นต้นมา เมืองนครไทยก็คงเป็นเมืองหน้าด่านด้านลาวของกรุงศรีอยุธยาเรื่อยมา

จนกระทั่งถึง พ.ศ. ๒๑๑๐ พระชัยเชษฐาธิราชแห่ง

กรุงศรีสัตนาคนหุตยกทัพมาตีพิษณุโลก เพื่อปราบสมเด็จพระมหาธรรมราชา ได้ยกช้างม้าพลประมาณสี่แสนเข้ามาโดยทางเมืองนครไทยนี้ ต่อมา พ.ศ. ๒๑๒๗ ขณะที่สมเด็จพระนเรศวรยกทัพไปหงสาวดี คราวประกาศอิสรภาพในพระราชพงศาวดารกล่าวว่า มีรับสั่งให้ปิดด่านนครไทย บังคับมิให้พวกไทยใหญ่ซึ่งถูกเกณฑ์มาทำงานที่กำแพงเพชรหลบหนีออกไปทางด่านนี้ได้ จึงกล่าวได้ว่า ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นเมืองนครไทยก็คงมีฐานะเป็นเมืองเรื่อยมา โดยมีเจ้าเมือง หรือผู้ว่าราชการเมือง ปกครองเมือง เช่นเมืองอื่นๆ

สำหรับในสมัยรัตนโกสินทร์ รัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือปี พ.ศ. ๒๔๓๒ ได้มีการลดฐานะเมืองนครไทยลงเป็นอำเภอเมืองนครไทย แล้วตั้งนายอำเภอเป็นผู้ปกครอง

ต่อมา พ.ศ. ๒๔๙๗ ได้มีการเปลี่ยนชื่ออำเภอเมืองนครไทยมาเป็นอำเภอนครไทย (โดยตัดคำว่า “เมือง” ทิ้งไป) จนกระทั่งถึงปัจจุบันนี้

ผู้เขียนได้กล่าวถึงนครไทยตั้งแต่สมัยโบราณเรื่อยมา จนถึงปัจจุบันนี้แล้ว ท่านผู้อ่านก็จะเห็นแล้วว่า นครไทยเป็นเมืองเก่ามาก่อนสมัยสุโขทัย นอกจากนั้นยังเป็นเมืองสำคัญในสมัยสุโขทัย

สมัยอยุธยาอีกด้วย ถึงแม้ในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระ-
 จุฬจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน จะลดฐานะจากเมือง
 เป็นอำเภอก็ตาม นครไทยก็ยังเป็นเมืองเก่าที่น่าสนใจ ยังมีโบราณ
 วัตถุสถานที่น่าชมอยู่หลายแห่งด้วยกัน ซึ่งผู้เขียนจะได้พาท่าน
 ผู้อ่านเที่ยวชมต่อไป

เมื่อเดินทางไปถึงเมืองนครไทยเก่าซึ่งเป็นตัวอำเภอ นครไทย
 ในปัจจุบันนั้น จะสังเกตได้ว่า บริเวณนครไทยเป็นที่ราบมีภูเขา
 ล้อมรอบ แสดงว่าเป็นทำเลที่เหมาะสมแก่การตั้งเมืองอย่างยิ่ง เพราะ
 จะป้องกันข้าศึกได้อย่างดี แสดงว่าบรรพบุรุษของเรามีความฉลาด
 เป็นเลิศในการเลือกที่ตั้งเมือง นอกจากนี้ในเมืองเก่ายังตั้งอยู่
 ริมแม่น้ำอีกด้วย

สำหรับโบราณวัตถุสถานที่ผู้เขียนจะพาท่านผู้อ่านเที่ยวชม
 เป็นแห่งแรกก็คือ **กำแพงเมืองและคูเมืองโบราณ** ซึ่งมีเหลืออยู่
 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น คือทางทิศตะวันออก และทางเหนือของ
 ที่ว่าการอำเภอ นครไทย ซึ่งยังสังเกตเห็นเป็นเนินดินสูงคู่กับคูเมือง
 ซึ่งลึกลงไป เนื่องจากในปัจจุบันได้ใช้บริเวณเมืองเก่าสร้างสถานที่
 ราชการ เช่นที่ว่าการอำเภอ โรงเรียน ตลาด และร้านค้าต่าง ๆ
 กำแพงเมืองจึงถูกรื้อ คูเมืองถูกถมเสียเป็นส่วนใหญ่ จึงเหลืออยู่
 เพียงเล็กน้อย ซึ่งน่าเสียดายอย่างยิ่ง

แห่งที่สองที่ผู้เขียนจะพาท่านผู้อ่านเที่ยวชมก็คือ **วัดกลาง**
ศรีพุทธาราม ซึ่งตั้งอยู่ไม่ไกลจากที่ว่าการอำเภอนครไทยมากนัก
 สำหรับวัดนี้ผู้เขียนเข้าใจว่า คงเป็นวัดเก่ามาก่อนสมัยสุโขทัย
 ก็ได้ เพราะจากคำบอกเล่าของชาวนครไทยกล่าวว่า ทางวัดเคยใช้
 รถแทรกเตอร์ไถดินของบริเวณวัดให้เรียบ แล้วปรากฏว่า
 พบพระพิมพ์ดินเผาเป็นจำนวนมาก ถ้าหากทางกรมศิลปากรทำการ
 สืบรวจุดค้นให้ถูกหลักวิชาแล้ว อาจจะทราบเรื่องราวของนครไทย
 ในอดีตเพิ่มเติมอีกก็ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนครไทยมีความเชื่อ
 กันว่า วัดกลางศรีพุทธารามนี้ สร้างมาตั้งแต่สมัยพ่อขุนบาง-
 กลางท้าว และหลักฐานที่ชาวนครไทยเชื่อกันอย่างมากก็คือ
 ต้นจำปาขาวต้นหนึ่งในบริเวณวัด ซึ่งมีอายุหลายร้อยปีล่วงมาแล้ว
 คือ ชาวนครไทยเชื่อกันว่า พ่อขุนบางกลางท้าวเป็นผู้ปลูกต้น
 จำปาขาวนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้นจำปาขาวเป็นต้นไม้ที่หายากมาก
 เผอิญต้นจำปาขาวต้นนี้มีอายุเก่าแก่มากด้วย อาจจะเป็นต้น
 ลูกหลานหรือเหลน ของต้นเดิมที่ปลูกมาก่อนสมัยสุโขทัยก็ได้
 นอกจากนี้ชาวนครไทยยังช่วยกันบันพระรูปของพ่อขุนบางกลางท้าว
 ขึ้นเป็นอนุสาวรีย์ โดยบันด้วยปูนปลาสเตอร์ตั้งบนแท่นไม้สี่เหลี่ยม
 อยู่ใกล้ ๆ กับต้นจำปาขาวนี้ นอกจากต้นจำปาขาวและอนุสาวรีย์
 พ่อขุนบางกลางท้าวแล้ว ในบริเวณวัดกลางศรีพุทธารายังมีสิ่ง

ที่น่าสนใจอีกก็คือ ซากพระพุทธรูปศิลาองค์หนึ่ง ซึ่งย้ายมาจาก
วัดร้างใกล้ ๆ ชาวนครไทยตั้งชื่อให้ว่า “หลวงพ่อกิน” โดยตั้ง
อยู่ในศาลาเล็ก ๆ และยังมีอีกองค์หนึ่งที่สมบูรณ์กว่าหลวงพ่อกิน
ซึ่งตั้งอยู่ในโบสถ์มีลักษณะเหมือนกับพระพุทธรูปสมัยลพบุรี
สำหรับโบสถ์ของวัดนี้ เพิ่งสร้างขึ้นเมื่อราว ๑๐๐ ปีเศษมานี้เอง
ภายในโบสถ์ยังมีฐานพระพุทธรูปอยู่ ๒ ฐาน ตั้งอยู่หน้าพระประธาน
มีผู้เล่าว่า เดิมมีพระพุทธรูปสัมฤทธิ์ตั้งอยู่ แต่หายไปองค์หนึ่ง
อีกองค์หนึ่งย้ายไปเก็บไว้ที่สถานีตำรวจนครท่าอากาศยานไทย เพราะ
ถ้าไม่รีบย้ายไป อาจจะหายอีกก็ได้ สิ่งที่น่าสนใจของวัดนี้อีกสิ่งหนึ่ง
ก็คือ ศาลาการเปรียญ และกุฏิพระสงฆ์หลายหลัง ที่ใช้วิธีการ
ก่อสร้างแบบเก่า คือไม่ซุกหลุมฝังเสาลงไปในดิน แต่ใช้ตั้งเสาบน
แผ่นดินเรียบ เวลาจะย้ายก็สามารถยกไปได้ทั้งหลังโดยไม่ต้องรื้อ
ซึ่งวิธีการสร้างอาคารแบบนี้หายากได้ยากในปัจจุบัน แต่ที่วัดกลาง
ศรีพุทธารามยังมีอยู่ จึงน่าจะรักษาไว้ให้ผู้สนใจได้ศึกษาหาความรู้
ต่อไป

ต่อไปผู้เขียนขอพาท่านผู้อ่านไปชมวัดสำคัญและเก่าแก่อีก
วัดหนึ่งของเมืองนครไทย คือ **วัดหน้าพระธาตุ** ซึ่งตั้งอยู่เหนือ
วัดกลางศรีพุทธารามขึ้นไปไม่มากนัก เดิมทีเดียวก็เป็นวัดร้าง
แต่ปัจจุบันมีพระสงฆ์จำพรรษาอยู่แล้ว มีโบราณสถานที่น่าสนใจ

ก็คือ ซากของเจดีย์องค์หนึ่งอยู่หน้าวัด ซึ่งเหลือเพียงฐานสี่เหลี่ยม
 ตอนบนถูกพอกปูนใหม่ จากการสังเกตคุณลักษณะของซากเจดีย์
 ที่เหลืออยู่ เข้าใจว่าเป็นเจดีย์แบบสุโขทัยแท้ หรือแบบดอกบัวตูม
 แต่ส่วนที่เป็นดอกบัวตูมพังเสียหายหมดแล้วจึงเหลือแต่ฐาน และอาจ
 จะสร้างรุ่งเรืองราวคราวเดียวกับเจดีย์แบบสุโขทัยแท้ที่พบที่สุโขทัย
 หรือศรีสัชนาลัย ใกล้ ๆ กับเจดีย์องค์นี้มีศาลาการเปรียญซึ่งสร้าง
 ขึ้นใหม่ และสร้างทับบนซากอิฐ ซึ่งเข้าใจว่าเป็นฐานโบสถ์หรือ
 วิหารเก่าก็ได้ ยังสังเกตเห็นซากอิฐก่อสูงจากพื้นดินได้อย่างชัดเจน
 จึงน่าจะทำการขุดแต่งไว้เป็นโบราณสถานอย่างยิ่ง แต่น่าเสียดาย
 ที่ทางวัดได้สร้างศาลาการเปรียญบนซากอิฐนี้เสียแล้ว แต่ถ้าจะย้าย
 ก็คงจะย้ายได้ง่าย เพราะสร้างโดยวิธีตั้งเสาบนแผ่นหินเรียบเช่น
 เดียวกับที่วัดกลางศรีพุทธาราม นอกจากนี้ ยังมีพระพุทธรูป
 ศิลารายแกะสลักแบบนูนสูงอีก ๒ องค์ ตั้งอยู่บนซากอิฐนั้นด้วย
 แต่ทว่าถูกทาสีเสียแล้ว จึงดูเหมือนเป็นของใหม่ และยังมีต้นโพธิ์
 ขนาดใหญ่อีก ๑ ต้น วัดหน้าพระธาตุนี้จึงน่าจะเชื่อได้ว่าเป็นวัด
 เก่าแก่วัดหนึ่ง ถ้าทำการสำรวจขุดค้นให้ถูกหลักวิชา ก็คงจะทราบ
 เรื่องราวของนครไทยแจ่มชัดขึ้นก็ได้ ยิ่งชื่อของวัดมีชื่อว่า “วัด
 หน้าพระธาตุ” ด้วยแล้วก็น่าสนใจเป็นอย่างมากทีเดียว

ผู้เขียนขอแนะนำวัดที่น่าสนใจอีกวันหนึ่งคือ “วัดหัวร้อง”

ซึ่งตั้งอยู่ที่ใต้ที่ว่าการอำเภอนครไทยไม่ไกลมากนัก โบราณสถานที่
 น่าดูและน่าชมของวัดห้วยร้องก็คือ ศาลาการเปรียญและหอสวดมนต์
 ซึ่งสร้างเป็นแบบไทยแท้แบบภาคเหนือของไทยทั่วไป คือทำ
 หลังคาสูงลาดเอียงมาก คงต้องการให้หน้าฝนไหลสะทວกนั้เอง
 ทั้ยังทำให้ภายในไม่ร้อนมากอีกด้วย สำหรับหลังคานั้มีมุงด้วย
 กระเบื้องไม้ซึ่งปัจจุบันไม่ค่อยมีคนทำกันแล้ว และเสาของศาลา
 การเปรียญหอสวดมนต์ใช้ตังบนหินเรียบเช่นเดียวกับที่วัดกลาง
 พุทธารามและวัดหน้าพระธาตุ ส่วนวิหารเก่าและซากเจดีย์เก่าของ
 วัดห้วยร้องนี้ก็พอจะเชื่อได้ว่าคงจะสร้างมานานแล้ว ถึงแม้ว่าศาลา
 การเปรียญและหอสวดมนต์จะไม่เก่ามากนัก แต่สถาปัตยกรรม
 แบบนี้ก็ไม่มีการสร้างกันอีกแล้วในปัจจุบัน นับวันแต่จะหาดูได้ยาก
 หน้าที่ทางวัดจะรักษาไว้อย่างยิ่ง ผู้เขียนไม่ทราบว่ทางวัดจะรักษาไว้
 จนถึงวันนี้ หรือว่ารื้อเสียแล้ว ถ้ารื้อเสียแล้วก็น่าเสียดาย แต่ถ้
 ยังไม่รื้อ แล้วทางวัดรักษาไว้จะเป็นศรีสง่าของวัดอย่างแน่นอน

ในตัวเมืองเก่าของนครไทยยังมีวัดร้างที่น่าสนใจอีกวัดหนึ่ง
 คือ **วัดพระยี่** แต่หน้าเสียดายที่บริเวณวัดไม่มีซากโบราณสถาน
 เหลืออยู่เลย นอกจากต้นโพธิ์ขนาดใหญ่เพียง ๑ ต้นเท่านั้น
 บริเวณวัดส่วนใหญ่เป็นไร่และบ้านเรือนที่คนมาอาศัยอยู่ มีผู้เล่า
 ให้ผู้เขียนฟังว่า เคยมีคนขุดบ่อน้ำในบริเวณวัด แล้วพบ

พระพุทธรูปถึง ๒๘ องค์ มีลักษณะเป็นพระพุทธรูปสมัยสุโขทัย สำหรับซากพระพุทธรูปศิลาที่มีผู้นำไปตั้งไว้ที่วัดกลางศรีพุทธาราม ที่กล่าวแล้ว ก็นำไปจากวัดพระยืนนี่เอง วัดนี้คงเป็นวัดเก่าวัดหนึ่ง แน่แน่นอน การที่คนมาสร้างบ้านเรือน ชุกชุกบ้าน และทำไร่ใน บริเวณวัด ทำให้สภาพของโบราณวัตถุสถานถูกทำลายไปเสียมาก และวัดร้างอีกวัดหนึ่ง ซึ่งอยู่ใกล้กับวัดพระยืนก็คือ **วัดโพธิ์ลังกา** ซึ่งโบราณวัตถุสถานถูกทำลายลงเสียมากแล้วเช่นกัน ผู้เขียนคิดว่า ในตัวเมืองเก่าของนครไทยคงจะมีวัดร้างอีกมาก แต่ที่ไม่มีคนรู้จัก ก็เพราะตัวเมืองเก่าของนครไทยได้กลายสภาพเป็นสถานที่ราชการ ตลาด ร้านค้า บ้านเรือนที่อยู่อาศัยเสียเป็นส่วนมาก ดังนั้นการที่จะสำรวจค้นคว้า ชุกค้นตามหลักวิชา หรือจะรักษาไว้เป็น โบราณสถานก็ย่อมจะทำได้ลำบาก แต่ผู้เขียนคิดว่าก็ยังไม่สายเกินไปนักที่เดี๋ยวที่จะทำ เพราะถ้ารอนานไป ตลาดขยายชน บ้านเรือนมากขึ้น เพราะผู้คนมากขึ้น ก็อาจจะทำให้โบราณวัตถุ สถานถูกทำลายมากขึ้นก็ได้ ผู้เขียนอยากจะเห็นการสำรวจชุกค้น ตามหลักวิชาในบริเวณเมืองเก่าของนครไทยในเร็ววันนี้ เราอาจจะ ทราบเรื่องราวของประวัติศาสตร์ไทยก่อนสมัยสุโขทัยแจ่มชัดยิ่งขึ้น ก็ได้ กรมศิลปากร หรือคณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร ก็เคยมีผลงานด้านการสำรวจชุกค้นเมืองโบราณเนื่องๆ น่าจะ

พิจารณาคุ้ง

นอกจากนี้ ยังมีวัดร้างนอกตัวเมืองเก่าของนครไทยออกไป
ไม่กี่ไกลนัก ซึ่งมีอยู่หลายวัด ผู้เขียนเองยังไม่มีเวลาที่จะเดินทางไป
ศึกษาคู แต่ผู้เขียนก็ได้ฟังคุณสงวน สุทธายศ ซึ่งอยู่ที่นครไทย
เล่าให้ฟังว่า มีวัดร้างอยู่นอกตัวเมืองนครไทยออกไปอีกหลายวัด
เช่นวัดโนนไม้สี้อยู่ในท้องที่ตำบลหนองกะท้าว ยังมีเนินดินอยู่
หลายเนิน อาจจะเป็นฐานของโบสถ์วิหารหรือเจดีย์ก็ได้ วัดหัวนา
หรือวัดหนองยายโป่งอยู่ในท้องที่ตำบลเนินเพิ่ม วัดนาไฟไหม้
อยู่ในท้องที่ตำบลนครไทย วัดคลองจิก วัดนาตอน วัดหนองปรือ
วัดน้ำทวน วัดยางโกลน วัดกุ่มม่วง วัดนาตาดิ วัดแก่งทุ่ง และ
วัดนากะคิง เป็นต้น ซึ่งผู้เขียนค้นรายชื่อวัดร้างเหล่านี้มาจาก
หนังสือทำเนียบวัดในราชอาณาจักรไทยของกรมการศาสนา ซึ่ง
พิมพ์เมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๖ และจากคำบอกเล่าของคุณสงวน สุทธายศ
ประกอบด้วย

และไกลออกไปจากนครไทยอีกประมาณ ๑๒ กิโลเมตร
ยังมีตำบลและวัดที่มีชื่อแปลกคือ ตำบลนครชุม มีวัดเก่าแก่ที่
ตำบลนี้ชื่อ วัดนาเมือง ผู้เขียนได้รับฟังจากคุณนิรันดร์ ทองคำพงษ์
ว่า นครชุมอาจจะเป็นเมืองหน้าด่านของเมืองนครไทยในสมัย
โบราณก็ได้ เพราะยังมีเนินดินคล้ายกับว่า เป็นบ่อหรือด่าน

หรือแนวป้องกันข้าศึกก็ได้ เนื่องจากนครชุมอยู่ไกลจากนครไทย
ถึง ๑๒ กิโลเมตร ต้องเดินทางด้วยเท้าข้ามภูเขาไปใช้เวลาเดินราว
๔ ชั่วโมง ผู้เขียนจึงยังไม่มีโอกาสที่จะเดินทางด้วยเท้าไปกลับ
๘ ชั่วโมง อย่างไรก็ตาม นครชุมเป็นตำบลที่น่าศึกษาอย่างยิ่ง
อาจจะคู่กับนครไทยในสมัยโบราณก็ได้ เพราะมีชื่อนำหน้าด้วย
“นคร” เหมือนกัน สำหรับชื่อวัดนาเมือง ก็ลงท้ายด้วย “เมือง”
ก็ยิ่งน่าสนใจอีกด้วย ส่วนคำนำหน้าว่า “นา” นั้น ใช้เป็นชื่อตำบล
ชื่อวัด ชื่อหมู่บ้าน มากทีเดียว เนื่องจากท้องที่นครไทยเป็นภูเขา
เป็นส่วนมาก ที่ราบที่ใช้ทำนาได้ก็มีบ้าง ผู้คนมักอาศัยอยู่ตาม
ที่ราบที่ทำนาได้ จึงเกิดเป็นหมู่บ้าน ตำบล และวัดขึ้น เช่นชื่อ
ตำบลนาบัว วัดนาตาคี วัดนาตอน หมู่บ้านนาจาน นาโพ นาค้อ
นาคาลัย นาลานข้าว นาคาค นาเมือง นาซอน นาฟองแดง
นาทุ่งใหญ่ นาวางฆ้อง นาฝาก นางัว นาตรอน นาพึ่ง และ
นาปอดติค เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีชื่อหมู่บ้านที่ขึ้นต้นด้วย “นา”
กับ “บุง” อีกหลายหมู่บ้าน คงจะเป็นเพราะหมู่บ้านดังกล่าว
มีน้ำขังอยู่ให้คนได้ใช้น้ำ และคนไปตั้งหมู่บ้านอยู่กันมาก เช่น
หมู่บ้าน น้ำพาย น้ำไซ น้ำชะมื่น น้ำคุบ น้ำพริก น้ำทวน
น้ำล่อม น้ำกุ่ม น้ำลัด บุงป่าผา บุงหอย บุงสี่เสียด บุงตารอด
และบุงผา เป็นต้น

ประเพณีของชาวนครไทยที่เข้าใจว่ามีมาแต่โบราณ ซึ่งผู้เขียนจะขอนำมากล่าวไว้ด้วย เพื่อผู้อ่านจะได้ทราบดีคือ ประเพณีทำธงผ้าขาวไปปักบนยอดเขาข้างล้งในวันเพ็ญเดือน ๓ สำหรับเขาข้างล้งนั้นอยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอ นครไทยประมาณ ๑๕ กิโลเมตร ยอดเขาสูงประมาณ ๑๒๐ เมตร บนยอดเขามีหินอยู่ ๓ ก้อน ซึ่งชาวนครไทยนับถือกันมากคือหิน “ยันไฮ” “จันเพล” และ “ข้างล้ง”

ประเพณีดังกล่าวนี้ ชาวนครไทยจะจัดหาผ้ายมารวมกันที่วัด แล้วช่วยกันปั่นเป็นด้าย แล้วช่วยกันทอเป็นธง ๓ ผืน ผืนหนึ่งยาวประมาณ ๓ เมตร กว้าง ๑ เมตร ที่ชายธงติดใบโพธิ์ไว้ด้วย จากนั้นก็ยกธงแห่แหกันไปปักที่เขาข้างล้ง ธงผืนแรกจะปักที่หินก้อนแรกคือ “ยันไฮ” และธงผืนที่สองจะปักที่หินก้อนที่สองคือ “จันเพล” ซึ่งเป็นตอนที่พระจันเพลพอดี จากนั้นก็นำธงผืนที่สามไปปักที่ยอดเขา ซึ่งมีหินชื่อ “ข้างล้ง” ก็เป็นเสร็จพิธี

มีเรื่องเล่ากันต่อ ๆ มาว่า ประเพณีนี้ทำกันมาตั้งแต่สมัยโบราณก่อนสมัยสุโขทัย พ่อขุนบางกลางท่าวซึ่งเข้าใจกันว่ามาตั้งเมืองบางยางหรือนครไทย โปรดให้สร้างธงผ้าขาวขึ้นเป็นเครื่องหมาย แสดงว่าถ้าวันใดชักธงขึ้นเสาบยอดเขาข้างล้ง

บุคคลซึ่งเป็นหัวหน้าซึ่งได้ตั้งไว้ ต้องรีบเข้ามาประชุมกันทันที เป็นเครื่องหมายว่ามีราชการสำคัญเกิดขึ้นแล้ว เช่นมีทัพศึกหรือเหตุอื่น ๆ เกี่ยวแก่ความลับในการคิดปลดอำนาจจอม เพื่อกอบกู้เอกราชของชาติไทย การใช้ธงผ้าขาวเป็นสัญญาณ ในยุคนั้นเข้าใจว่า เห็นได้ไกล ๆ ซึ่งอยู่ในที่สูง เช่นยอดเขา เป็นต้น ครั้นกาลต่อมานานก็กลายเป็นประเพณีชักธงผ้าขาวคักคิทธิชน จึงเป็นประเพณีและถือเป็นอย่างอื่นกันมาจนทุกวันนี้

ปัจจุบันนี้ถือกันว่า การเอธงไปปักบนยอดเขาข้างลี้ลับ เป็นสิริมงคลป้องกันเหตุภัยที่จะเกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้น เช่นถือว่า เมื่อดึงปีใหม่แล้วยักษ์ที่กินคนจะลงมาตรวจดูธงที่ยอดเขา ถ้าไม่มีธงแล้วจะมากินคนหมดทั้งเมือง ถ้ามีธงแล้วยักษ์นั้นจะหลีกไปไม่รบกวณ เช่นนี้ เป็นต้น บางพวกเข้าใจกันว่า ธงเป็นเครื่องหมายให้อยู่เย็นเป็นสุข คือได้จัดการทำธงในรอบปีหนึ่ง ๆ แล้วนำไปถวายเจ้าพ่อบนยอดเขา เจ้าพ่อจะบันดาลให้ได้รับผลนั้น ๆ ตลอดถึงโรคภัยไข้เจ็บก็จะไม่มีมารบกวน จึงเป็นประเพณีสำคัญเกิดขึ้นแก่ประชาชนในท้องถิ่นอำเภอนครไทยเรื่อยมา

ผู้เขียนได้พาท่านผู้อ่านเที่ยวชมโบราณวัตถุสถานในเมืองเก่านครไทย แล้วแถมด้วยเรื่องราวในอดีตของนครไทย ชื่อหมู่บ้านตำบล และประเพณีสำคัญของชาวนครไทย